

บทความวิจัย

การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชวลวิทย์ จินดา*, สมโภชน์ อเนกสุข**

* นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

** ดร.(การศึกษา), อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) เพื่อกำหนดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม 3) เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 620 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และกลุ่มที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยคัดเลือกนักเรียนจำนวน 30 คนแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนด ทดลองใช้กิจกรรม เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบวัดทักษะชีวิตจำนวน 60 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1.ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่าค่าไค –กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ 21.60 , ระดับความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .6587 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .00 และค่าดัชนีอื่นๆ เป็นไปตามเกณฑ์กำหนด แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้กระบวนการของการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม ซึ่งได้กิจกรรม จำนวน 8 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมวงดนตรีธรรมชาต 2) กิจกรรมข้ามเส้น 3) กิจกรรมคว่ำจดหมาย 4) กิจกรรม What do you do 5) การวิ่งเปี้ยวอารมณ์ 6) กิจกรรมไม่โกรธ ไม่กลัว 7) กิจกรรมสื่อสารเจ้าปัญหา และ 8) กิจกรรมปิดตาหาของ

ผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละองค์ประกอบ มีจุดเด่นดังต่อไปนี้ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการดำเนินกิจกรรม 2) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีความสุข สนุกกับการได้รับการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด นักเรียนสามารถแสดงอารมณ์และจัดการอารมณ์ของตนเองในกิจกรรมได้ รวมทั้งสามารถเข้าใจอารมณ์และการแสดงอารมณ์ของผู้อื่นได้ถูกต้อง 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น นักเรียนเห็นคุณค่าของการสื่อสารว่าสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น นักเรียนเห็นคุณค่าของการสื่อสารว่าสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การสื่อสารที่ดีก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในหมู่คณะทำงานสำเร็จ

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม

Research

Abstract

This mixed method research aimed to 1) analyze confirmatory factors of life skills of high school students and investigate the perfect fit with the empirical data, 2) identify life-skill development activities for those students through holistically integrative research, and 3) study the outcomes of the life-skill development activities. Participants of this study were divided into two groups: the first group, designated for quantitative study, were 620 high-school students of The Secondary Educational Service Area 4, Saraburi Province. Instruments for this group were researcher-developed questionnaires. The second group, for qualitative study and the trial group, were 30 students whom purposively determined under the designated condition. The 60-item life skill assessment were used to collect data from this group. For data analysis, the statistic package program was used for analyzing basic statistics, while advanced statistic program was used for Confirmatory Factor Analysis, and content analysis was used to analyzed qualitative data.

Results revealed;

1. The second order CFA of high-school students' life skill were congruent with the empirical data ($\chi^2 = 21.60$, $p = .6587$, $RMSEA = .00$, and other factors met the set-criteria).

2. Life-skill development of high school student through the holistically integrative research included eight activities as 1) Natural Music, 2) Crossing the Lines, 3) Reaching the Target, 4) What Do You do, 5) Emotional Flag Race, 6) No Anger, No Fear, 7) Problematic Communication, and 8) Finding Things with Eye Closed.

3. The prominence of each life-skill development activity were 1) realization and actualization of self and others; students were happy and had fun, 2) creative decision making and problem solving; students were happy, had fun for being developed, for analyzing, making decision, and solving problem creatively, 3) emotion and stress management; students can show and manage their emotion in the activity including understand others' emotion and feelings, and 4) making good relationship with others; students value the communication as it can make good relationship with others and good communication makes collaboration within the group.

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้รู้จักคำว่า “Life Skills” หรือ “ทักษะชีวิต” ในฐานะกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ถูกนำมาใช้เตรียมความพร้อมกับผู้วัยรุ่นโดยมีหลักการที่ว่า “ทักษะชีวิตจะช่วยให้เยาวชนได้ค้นพบความต้องการขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเอง ที่มีความสำคัญที่สุดต่อการทำหน้าที่ทางสังคมของตนเองในอนาคตได้” (ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด, 2550) การฝึกฝนให้บุคคลมีทักษะชีวิตจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งภายในภายนอก ส่งผลให้บุคคลมีความรู้ความสามารถสูงในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จทุกๆ ด้าน คือ ด้านแรกมีการพัฒนาด้านสติปัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำ การคิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการเฝ้าหาความรู้ ทนโลกทันเหตุการณ์ ด้านที่สอง มีการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยรวม ซึ่งก่อให้เกิดมโนคติ มีคุณธรรมประจำตน มีจิตสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมโดยรวม ความรู้สึกที่เห็นคุณค่าในตนเองและการสะท้อนความรู้สึกที่เห็นคุณค่าผู้อื่น รู้จักการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และด้านสุดท้าย มีบุคลิกภาพดี มีการปรับตัว มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่นเป็นผลดีในด้านการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จได้ (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550 , หน้า 8)

การศึกษารายงานภาวะสังคมไทยตั้งแต่ปี 2554 – 2557 พบว่าวัยรุ่นไทยมีปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ความเครียด อัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้น ปัญหายาเสพติดในเยาวชน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ซึ่งปัญหาต่างๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นมาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต ขาดแรงจูงใจในการเรียน ไม่รู้จักการวางแผน ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ขาดทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

วิธีการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม (ธีรวัฒน์ ชัยยุทธธรรมรงค์, 2549, หน้า 83) อีกทั้งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นโรงเรียนที่ศึกษาจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนในปัจจุบันแสดงออกในสถานการณ์ต่างๆ ไม่เหมาะสม ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความรับผิดชอบ ขาดวินัยในตนเอง ขาดความซื่อสัตย์และความอดทน และผลจากการสอบถามข้อมูลจากนักเรียน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียน คือ การวางแผนเป้าหมายเกี่ยวกับอนาคตของตนเองเกี่ยวกับการทำงานและการเรียน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในด้านการทำงานและการเรียน การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บและภัยจากสังคม จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการมุ่งเน้นนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตต่างๆ โดยเน้นให้ทุกโรงเรียนมีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตทั้งในและต่างประเทศ พบว่ามีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่จะกระทำหรือจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันได้สำเร็จ เป็นความสามารถที่บุคคลสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์และการฝึกฝน สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และมีชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้มีหน่วยงานต่างๆ ที่นำแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตมาใช้ในการพัฒนาเยาวชน โดยมีการนำทักษะชีวิตมาใช้ในงานแนะแนวและการพัฒนาการสอน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการนำทักษะชีวิตมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อนักเรียนของวัยรุ่น และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยพิจารณาเนื้อหา กิจกรรมและการวัดผลประเมินผลที่เชื่อมโยงกันจากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยใช้องค์ประกอบของทักษะ

ชีวิตใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นวัยที่มีความแตกต่างของพัฒนาการทางด้านร่างกาย ความคิด สังคม แตกต่างไปจากช่วงวัยอื่น ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหาดังกล่าวข้างต้นตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ มาปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้เป็นการพัฒนานักเรียนด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคม อันจะเป็นรากฐานให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวและนำไปสู่ความสำเร็จด้านการศึกษา การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมสามารถปรับตัวได้ หากนักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตก็จะกลายเป็นบุคคลที่มีความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีการจัดการกับอารมณ์และความเครียดและมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีพร้อมที่จะสร้างสังคมที่สงบสุขและร่วมกันสร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม
3. เพื่อสังเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากผลการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 พัฒนาทักษะชีวิตโดยการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวมดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 7,802 คน

ระยะที่ 2 พัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

กระบวนการที่ 1 ประชุมเชิงปฏิบัติการเอไอซี (Appreciation – Influence – Control : AIC) การวิเคราะห์ SWOT Analysis โดยพิจารณาจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) จึงนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาเข้าตารางเพื่อสร้างกิจกรรม นำมาพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

กระบวนการที่ 2 ทดลองใช้กิจกรรมประเมินผล การใช้กิจกรรมและสังเคราะห์ กิจกรรมที่ใช้พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดประชากรในการวิจัยเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน โรงเรียนมวกเหล็กวิทยาสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้การศึกษาคือองค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิตมี 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
- 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างกรอบแนวคิดและกำหนดโมเดลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบ PAIC (ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา)

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองใช้กิจกรรมและประเมินผลการใช้กิจกรรม และสังเคราะห์กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 21 โรงเรียน 9,211 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษาคำตอบของทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 620 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stages Random Sampling)

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในโมเดลลิสรัล คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 เท่าต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ในงานวิจัยนี้มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 60 ตัวแปร ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามสูตรของแฮร์และคนอื่นๆ (Hair; et al. 1998) จึงมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 600 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อป้องกันการผิดพลาดจากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยขอใช้ขนาดตัวอย่างเป็น 620 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนที่เหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) มีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้จำนวนโรงเรียน 9 โรงเรียนโดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กอย่างละ 3 โรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นแบบให้ผู้เรียนประเมินตนเองซึ่งได้สร้างขึ้นตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's scale) ทำการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยการ

หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยหาค่า IOC (Index of item objective congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) (Cronbach's Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ .972

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้ค่าสถิติต่างๆ ในวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงตัวแปรโดยเสนอเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ด้วยโปรแกรม SPSS

2. ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบ และกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดทักษะชีวิต ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรม LISREL Version 8.72

3. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งแรกไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สุวิมล ติร กานันท์, 2550)

3.1 ค่าสถิติ ไค-สแควร์ (Chi - Square) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความ

สอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสถิติ ไค-สแควร์ มีค่าต่ำมาก หรือมีค่า ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์เท่าไร แสดงว่าข้อมูลโมเดล ลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือพิจารณาว่า χ^2/df ควรมีค่าน้อยกว่า 2.00

3.2 ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนผลต่างระหว่างฟังก์ชัน ความสอดคล้องจากโมเดลก่อนและหลังปรับโมเดลกับ ฟังก์ชัน ความสอดคล้องก่อนปรับโมเดล ค่า GFI ที่ ยอมรับได้ควรมีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลมีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้และคำนึงถึงขนาดของตัวแปรและกลุ่ม ตัวอย่าง ค่านี้ใช้เช่นเดียวกับค่า GFI และ AGFI มีค่า เท่ากับหรือเข้าใกล้ 1 ค่าที่ยอมรับได้ควรมีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์

3.4 ค่า RMSEA (Striger's Root Mean Square Error of Approximation) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่ สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้น กับเมทริกซ์ความ แปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ที่ 0.05 แสดง ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลมาก แต่อย่างไรก็ ตาม ค่าที่ใช้ได้และถือว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับ โมเดลไม่ควรเกิน .08

3.5 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของความ คลาดเคลื่อน ได้แก่ ค่า Root Mean Square Residual (RMR) เป็นค่าที่วัดความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย ของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คลาดเคลื่อนไปจากโมเดล เชิงทฤษฎี (Average of the Fitted Residuals) ซึ่ง โมเดลที่ดีควรมีค่า Residual เข้าใกล้ศูนย์ และควรมี ค่าน้อยกว่า 0.10 จึงจะสรุปได้ว่าโมเดลสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ สอง ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าค่า ไค -กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ 21.60 , ระดับความ น่าจะเป็น (p) เท่ากับ .6587, ค่าดัชนีวัดระดับความ

กลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 , ค่าดัชนีวัดระดับความ กลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ .98, ค่ามาตรฐานดัชนี รากของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .0042และ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่าง โดยประมาณ (RMSEA)เท่ากับ .00 แสดงว่าโมเดลมีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายโดยการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์ รวมมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม โดยประยุกต์ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม แบบพาทิก (Participation – Appreciation – Influence – Control : PAIC) (นงนภัส คู่ขวัญ เที่ยงมล. 2554 : 251 -252) มีรายละเอียดดังนี้

1) ใช้เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเปิด โอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาองค์ประกอบ ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน มวกเหล็กวิทยา มีนโยบายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุก รายวิชา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกส่งเสริม การมีทักษะชีวิตให้นักเรียน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตโดยตรงอย่างแท้จริง ซึ่งโรงเรียนส่งเสริม โครงการ/งาน ที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมี บทบาทให้การดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมกีฬา สี่ภายในโรงเรียน นักเรียนจะมีการคัดเลือกประธานสี มา เป็นผู้นำกิจกรรมคณะสีในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การ แห่เทียนพรรษาประจำอำเภอมวกเหล็ก นักเรียนจะคิด ประเด็นการนำเสนอในขบวนแห่เทียน ตกแต่งรถเทียน และ นำเทียนไปถวายวัดต่าง ๆ หรือในกิจกรรมกีฬาสีนักเรียนจะ เป็นผู้ดำเนินการจัดหานักกีฬา ฝึกซ้อม เป็นโค้ชเวลา แข่งขัน ซ้อมกองเชียร์ ซ้อมเชียร์ลีดเดอร์ จัดทำสแตนท์ เชียร์ด้วยตนเองในแต่ละคณะสี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ นักเรียน จะได้รับประสบการณ์ชีวิต มีทักษะในชีวิตครบทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบ การตระหนักรู้และเห็น คุณค่าในตนเองและผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์และ ความเครียด การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ อย่างสร้างสรรค์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น จะ เห็นว่ากิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ดังกล่าว แต่บางตัวชี้วัดก็อาจจะมีปัญหา เช่น การจัดการ กับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด การตัดสินใจ การ

สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เมื่อเกิดการแข่งขัน เป็นต้น

2) คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาในเรื่องของการพัฒนาทักษะชีวิตของโรงเรียนมีอะไรบ้างที่ทำในปัจจุบัน มีจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส อะไรบ้างมีข้อสรุปดังนี้

จุดแข็ง (Strength)

- ครูและบุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติงานทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความชำนาญ คุณธรรม บุคลากรและผู้ปกครองของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ครูมีความพร้อมด้านคุณวุฒิ

- โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีระบบบริหารจัดการที่ดีมีสถานภาพชัดเจน วัฒนธรรมองค์กรมีความเข้มแข็ง

- สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน มีข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย มีแหล่งงบประมาณสนับสนุนการบริหารงาน

- มีบรรยากาศกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้นักเรียนที่มีจำนวนมากในแต่ละปี อีกทั้งมีความหลากหลาย มีกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติจริง โรงเรียนมีการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมไทย พร้อมกับการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมอื่นๆ

- ผู้เรียนมีเสรีภาพในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนรักโรงเรียน มีภาวะผู้นำสูง

- โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย พร้อมต่อการเรียนรู้และการทำงาน มีการใช้สื่อที่หลากหลาย

จุดอ่อน

- โรงเรียนมีกิจกรรมที่หลากหลายจริงแต่ยังไม่มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยตรง

- นักเรียนบางส่วนยังมีพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตต่ำ ขาดเรียนรู้อะไรใหม่ๆ ที่อยู่นอกเหนือตำรา ขาดการเรียนรู้ที่จะเป็นคนซื้อตรง และกล้ายอมรับ

โอกาส

- โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนเพิ่มพูนความรู้ จัดให้มีการพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีแหล่งสนับสนุนอย่างกว้างขวาง โรงเรียนมีความพร้อมด้าน วัสดุอุปกรณ์การเรียน ความปลอดภัย อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

- ผู้ปกครอง บุคลากร ครอบครัว และชุมชนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารที่มีความสามารถ มีความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาการวางแผนงาน เพื่อสนับสนุนโครงการต่างๆ ในอนาคต มีสมาคมผู้ปกครอง และครูโรงเรียนมวกเหล็ก วิทยาพร้อมที่จะสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

อุปสรรค/ข้อจำกัด

- โรงเรียนกิจกรรมของโรงเรียนเยอะเกินไป มีปัญหาต่อเวลาเรียนของนักเรียน

- มีสิ่งแวดล้อมที่มีสื่อล่อลวง เช่น ร้านเกม การใช้โทรศัพท์มือถือ ทำให้นักเรียนมีความเสี่ยงในการดำรงชีวิตที่ดี

- ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลนักเรียนเนื่องจากต้องทำงาน

3) คณะกรรมการสถานศึกษาระดมพลังสมองในการ หาวิธีการที่ใช้เสริมจุดแข็ง เสริมโอกาส และขจัดจุดอ่อน ขจัดอุปสรรค ได้ข้อสรุปของการประชุมในการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต มีดังนี้

3.1 องค์ประกอบด้าน การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น ได้แก่ กิจกรรม วงดนตรี ธรรมชาติ กิจกรรมข้ามเส้น

3.2 องค์ประกอบด้าน การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรม ค่ำจุดหมาย กิจกรรม What do you do

3.3 องค์ประกอบด้าน การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด ได้แก่ กิจกรรม วังเปรี้ยวอารมณ์ กิจกรรม ไม่โกรธ ไม่กลัว

3.4 องค์ประกอบด้าน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ ได้แก่ กิจกรรม สื่อสารเจ้าปัญหา กิจกรรม ปิดตาหาของ

ซึ่งผลการวัดทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตระดับสูงจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 นักเรียนมีทักษะชีวิตระดับปานกลางจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

สรุปจุดเด่นจุดด้อยของกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรมเพื่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจุดเด่น และจุดด้อยในแต่ละองค์ประกอบต่อไปนี้

1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีจุดเด่น คือ นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการดำเนินกิจกรรม นักเรียนได้แสดงออกที่หลากหลายนักเรียนได้เห็นคุณค่าของตนเองและเพื่อนร่วมงาน มีจุดด้อยคือ ขาดการฝึกฝนที่ต่อเนื่องที่จะสร้างความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืน

2) การคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มีจุดเด่นคือ นักเรียนมีความสุข สนุกกับการได้รับการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ หัดตัดสินใจและแก้ปัญหาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันนักเรียนเห็นคุณค่าของการร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมแก้ปัญหาจุดด้อย คือ นักเรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการคิด การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตน กลัวโดนตำหนิหรือความคิดเห็นไม่เป็นที่ยอมรับ

3)การจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีจุดเด่นคือ นักเรียนสามารถแสดงอารมณ์และจัดการกับอารมณ์ของตนเองในกิจกรรมได้ นักเรียนสามารถเข้าใจอารมณ์ การแสดงอารมณ์ของผู้อื่นได้ถูกต้องนักเรียนรู้และเข้าใจว่าการแสดงอารมณ์ของตน ส่งผลต่อส่วนรวมมีจุดด้อยคือ นักเรียนยังไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นเมื่อเกิดเหตุการณ์เฉพาะหน้านักเรียนไม่ได้รับการฝึกให้รู้จักการจัดการกับอารมณ์และการจัดการกับความเครียดอย่างต่อเนื่อง

4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีจุดเด่นคือ นักเรียนเห็นคุณค่าของการสื่อสารว่าสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นการสื่อสารที่ดีก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในหมู่คณะทำให้งานสำเร็จ มีจุดด้อยคือ นักเรียนขาดทักษะการสื่อสารให้ถูกต้องตรงประเด็นที่ต้องการ นักเรียน

จะสร้างสัมพันธภาพที่ดีเฉพาะกับกลุ่มที่ตนเองสนิทสนมโรงเรียนไม่ได้ฝึกการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปการประเมินการดำเนินการกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายและกลยุทธ์ในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโรงเรียนมวกเหล็กวิทยา ซึ่งตอบสนองและแก้ปัญหาได้ตรงจุด และมีการร่วมแสดงความคิดเห็นและระบุความต้องการด้านปัจจัยนำเข้าที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีดังนี้ มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย กิจกรรมมีความเหมาะสมกับนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ร่วมคิด นำเสนอ จากคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตมีดังนี้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตได้จริง สอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีผลผลิต ผลลัพธ์กิจกรรม มีดังนี้ กิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามแนวทางพัฒนาสถานศึกษาโรงเรียนมวกเหล็กวิทยา

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าค่า ไค – กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ 21.60 , ระดับความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .6587, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 , ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ .98, ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .0042 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 หน้า 1-9) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ดังนี้ สุดาภิทร ประดับแก้ว (2557) ผลของการจัดโปรแกรมทักษะชีวิตที่มีต่อความสามารถในการจัดการอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นภูวรินทร์ คำ อ้ายกาวิณ. (2557). การนำเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษา

เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ชนิตาเทียนฤกษ์ (2557) การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21 ศักดินคร สีหอกแก้ว (2557) รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา บรรพต แสนสุวรรณ (2550) นิรดา ปัตนวงศ์ (2552) การเปรียบเทียบผลการใช้วิธีการสอนโดยการใช้ปัญหาเป็นฐานกับวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ที่มีต่อทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อรุณรศมี บำรุงจิตร (2550) การเปรียบเทียบทักษะชีวิตความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว (2555) ซึ่งอธิบายแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1) องค์ประกอบด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมคาดหวัง ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งสอดคล้องกับปาลิตา แซ่ก๊วง (2557, หน้า 27) ได้สรุปการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินตนเองทางบวก การประเมินความสามารถ ความสำเร็จ คุณค่า โดยแสดงออกในรูปของทัศนคติที่มีต่อตนเอง เป็นความภาคภูมิใจและพอใจในตนเองนับถือและยอมรับตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมและเกียรติวาทกรรมอมตยกุล (2540, หน้า 4-8) กล่าวว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับตนเองมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก เช่น ทำให้ความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นคนที่มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพจิตดี ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลในขาดความรู้เห็นคุณค่าในตนเอง จะทำให้เป็นคนที่ไม่ชอบใจความคิดของตนเองให้ผู้อื่น เป็นคนที่ไม่ชอบเอาชนะและเป็นฝ่ายถูกเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อจะให้ตนเองชนะ เป็นคนที่ไม่ชอบฟังผู้อื่นเสมอ ยิ่งร้ายไปกว่านั้นคนที่มีความรู้เห็นคุณค่าในตนเองต่ำเป็นคนที่ไม่พยายามฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงหนีปัญหา

2) องค์ประกอบด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ประกอบด้วยพฤติกรรม

คาดหวัง ดังนี้ การวิเคราะห์และเชื่อมโยง การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2543:1) ได้เสนอไว้ว่า ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีความสนใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะที่ต้องการทำงานให้ดีกว่าเดิม มีความตั้งใจและความทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยไม่ท้อถอย สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผลตลอดจนสามารถคิดแปลกใหม่ เพื่อนำไปพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ที่นำมาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งอภิชัย เหล่าพิเดช (2556, หน้า 44-45) กล่าวว่า องค์ประกอบของการแก้ปัญหาเป็นส่วนสำคัญที่เด็กต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาการและความสามารถตามวัย การฝึกฝนให้เด็กอยู่ในสถานการณ์ที่ให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นมีความท้าทาย กระตุ้นให้เด็กต้องการค้นคว้า เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ตลอดจนครูจำเป็นต้องมีบทบาทที่จะอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่ผลของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่เป็นสิ่งแปลกใหม่แตกต่างจากเดิมหลากหลาย และมีคุณค่าเกิดประโยชน์ และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาไว้ในหนังสือ การคิดเชิงสร้างสรรค์ ว่า “ทักษะการแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทย เพื่อสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ มิใช่เพิกเฉยต่อปัญหา หนีปัญหาหรือแก้ปัญหาด้วยวิธีการไม่เหมาะสมจนเกิดผลเสียต่อตนเองหรือส่วนรวมได้และอาจพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมส่วนรวมได้”

3) องค์ประกอบด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดประกอบด้วยพฤติกรรมคาดหวัง ดังนี้ การยอมรับอารมณ์ของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด ซึ่งการจัดการกับอารมณ์และความเครียด คือความพยายามในการแก้ไขอารมณ์และความเครียดที่เกิดขึ้น โดยในที่นี้จะหมายถึงอารมณ์และความเครียดที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ ซึ่งสามารถใช้ความสามารถในการจัดการอารมณ์

และความเครียดทั้งทางด้านการควบคุมอารมณ์ ความคิด พฤติกรรม และการตอบสนองทางสรีรวิทยาของร่างกาย รวมไปถึงความพยายามในการควบคุมปัจจัย สภาพแวดล้อมด้วย โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดการเพื่อกำจัด ความเครียดและทำให้สามารถกลับมาดำเนินชีวิตตามปกติ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ ใจเที่ยง (2559: 27) กล่าวถึง การจัดการกับความเครียดไม่ใช่การระงับหรือหลีกเลี่ยง ความเครียด แต่เป็นการปรับตัวและเผชิญกับความเครียด โดยไม่ให้มีผลกระทบทางลบเกิดขึ้น ซึ่งการวางแผนจัดการ กับความเครียด มีดังนี้ 1) ต้องทราบให้ได้ก่อนว่าตอนนี้ ตนเองกำลังเครียด เช่น มีสัญญาณเตือนหลายอย่างที่บ่งชี้ ถึงอาการของความเครียด ซึ่งแสดงไว้ในแบบประเมินและ วิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง 2) ทบทวนหาสาเหตุของ ความเครียด โดยอาจปรึกษาผู้ที่สนิทและไว้ใจได้เพื่อช่วย ค้นหาสาเหตุ รู้จักยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตใน ปัจจุบัน และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตัวเองก่อนเป็น อันดับแรก เรียนรู้วิธีการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้น และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองสำหรับวิถีคลาย เครียดจะมีอยู่หลายวิธี ซึ่งวิธีที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นวิธีที่ นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และสามารถ แนะนำให้บุคคลอื่นปฏิบัติได้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ทุก วิธี แต่ให้เลือกเฉพาะวิธีที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเอง และ ปฏิบัติแล้วทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกดีขึ้น

4) องค์ประกอบด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมคาดหวัง ดังนี้ การใส่ใจและ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความร่วมมือและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับ โกลแมน (Goleman, 1998 : 27 อ้างอิง มน ลดา กลุ่มแก้ว 2555: 36 - 37) ได้แบ่งองค์ประกอบ การสร้างสัมพันธภาพไว้ดังนี้ การโน้มน้าว แสดงกลวิธีโน้มน้าว ต่างๆอย่างได้ผล การสื่อสารที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ ความ เป็นผู้นำที่ดี กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและ บริหารการเปลี่ยนแปลงได้ดี การบริหารความขัดแย้ง เจรจาและแก้ไข หาทางยุติความไม่เข้าใจกัน การสร้างสาย สัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อการปฏิบัติ การร่วมมือร่วมใจกันทำงานกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้ง ไว้ร่วมกัน สรรณะของที่ สร้างพลังร่วมของกลุ่มในการมุง สู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่ง กระทรวงสาธารณสุข (2541: 2) ได้ให้ ความหมายของการสร้างสัมพันธภาพไว้ว่า ความสามารถ ของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้อย่าง

เหมาะสม สามารถดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภาพที่ดี มีการ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การการอยู่ร่วมกันใน สังคมได้อย่างปกติสุข รวมถึงแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้ จากการรักษาสัมพันธภาพที่ดีของบุคคลในครอบครัวหลัก พื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็คือเพื่อ ความประทับใจร่วมกัน ความรักใคร่ ความชอบพอกันเป็น มิตรกัน เป็นหนทางที่นำไปสู่มิตรภาพ การใช้ชีวิตร่วมกัน ตลอดจนการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยร่วมกับ โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนในการพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งเป็นการวิจัยบูรณา การแบบองค์รวม สำหรับเป็นแนวทางและต้นแบบการ พัฒนาพัฒนากิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนต่อไป โดยมีการร่วมมือหากกลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตรงตามความต้องการ ของครอบครัว ชุมชน

2. โรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง สามารถนำรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายไปปรับใช้ได้

3. การวิจัยนี้มีข้อบกพร่องคือการวัดทักษะชีวิต ของนักเรียน ไม่ได้เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม หรือไม่มี การวัดทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตที่หลากหลาย เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละวัย และสอดแทรกใน กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

2. ควรมีวิจัยติดตามผลระยะยาวเกี่ยวกับการ พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อ เสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก*. นนทบุรี : สำนัก พัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กฤษฎา ปัญญา. (2552). *การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา

- การวัดและประเมินผลการศึกษา,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนา วัฒนา. (2548). *การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนพรการพิมพ์
- ชนัดดา เทียนฤกษ์. (2557). *การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะ
ชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายในศตวรรษที่ 21*. วितยานิพนธ์ ค.ม.
(วิธีการวิจัยการศึกษา), กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไชยันต์ สกลประเสริฐ. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบ
เชิงยืนยัน*. วารสารจิตวิทยาคลินิก. 44(1)
- ทิตนา แคมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน :
ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล. (2554). *การวิจัยเชิงบูรณา
การแบบองค์รวม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ .
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปานทอง อังคินิตย์. (2558). *การเสริมสร้างทักษะนักเรียน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิตยานิพนธ์ ปร.ด.(การ
บริหารการศึกษา), บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภูริวรราช คำอ้ายกาวิ. (2557). *การนำเสนอกลยุทธ์การ
จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับ
เด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็น
สมาชิกของสังคม*. วิตยานิพนธ์ ค.ด.(พัฒนศึกษา),
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- มนลดา กล่อมแก้ว. (2555). *การสร้างแบบวัดทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสภ
งานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผล
การศึกษา), กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รมณภัทร กตตันวงศ์กร. (2557). *การศึกษามลภาวะพัฒนา
ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบางจาก (ไกลประเสริฐอุทิศ) สำนักงาน
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา), กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : แอลทีเพรสจำกัด.
- วารินทร์พร ฟินเฟื่องฟู. (2558). *การวิเคราะห์องค์ประกอบ
เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น*. วิตยานิพนธ์ ปร.ด.(หลักสูตรและการ
สอน), มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระ
บรมราชูปถัมภ์.
- ศักดิ์ชาย สิกขา. 2545. *AIC : การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม
ร่วมเพื่อการพัฒนา*. อุบลราชธานี : สำนักวิทย
บริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศักดิ์นคร สีหอแก้ว. (2557). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนา
ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. วิตยานิพนธ์
ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา),
พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2542). *จิตวิทยาการชีวิตทุกช่วงวัย*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. 2546. *การจัดการเรียนการสอน
แบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- สุดาภพร ประดับแก้ว. (2557). *ผลของการจัดโปรแกรม
ทักษะชีวิตที่มีต่อความสามารถในการจัดการ
อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*.
วิตยานิพนธ์ ค.ม.(สุศึกษาและพลศึกษา),
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อนงค์รัตน์ รินแสงปิ่น. (2558). *การพัฒนากิจกรรมการ
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต
ให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลหลวงใต้*.
วิตยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- American Psychology Association. (2006).
Controlling Anger: Before It Controls You.
Retrieved September 26, 2006, from
<http://www.apa.org/topics/controlanger.ht>
ml
- Bandura, A. (1997). *Social Learning Theory*. Engle
woods Cliffs, N.J.:Prentice -Hall.
- Baumeister, Roy F.; Heatherton, Todd F.;& Tice,
Dianne M. (1994). *Losing Control:*

- How and Why People Fail at Self-Regulation*. New York: Academic Press.
- Bender, C. J., & Getruida. (2002). *A Life Skills Programmed for Learners in the Senior*.
- Coon, Dennis. (1997). *Essential of Psychology: Exploration and Application*. 5th ed. London: West Publishing.
- Corey, Gerald. (2005). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. 7th ed. International Student Edition. California: Thomson Brooks/Cole Inc.
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing*. 5th ed. New York : Harper Collins Publishers Inc.
- De Jong, T. (1995). *Proposed General Guidelines for a Life skills Curriculum Framework*. Johannesburg: Centre for Education Policy Development.
- Dryden, Windy. (1999). *Person-Centered Counseling in Action*. London: SAGE Publications.
- Eccles, J. S. (1999). *The development of children ages 6 to 14*. The Future of Children When, 2(9), 30-44.
- Faupel, Adrian ; Herrick, Elizabeth ;& Sharp, Peter. (1998). *Anger Management: A Practical Guide*. London: David Fulton Publishers.
- Focusing Resource on Effective School Health. (2002). Gates, Ann Q.; et al. (1999). A Cooperative Model for Orienting Students to
- Gazda, G. M.; Childers, W. C.; & Brooks, D. K. (1987). *Foundations of Counseling and Human Services*. New York: McGraw-Hill.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Griffin, K. W., & Botvin, G. J. (2003). *Effectiveness of a Universal Drug Abuse Prevention Approach for Youth at High Risk for Substance Use Initiation*.
- Hair, J. F., et al. (1998). *Multivariate Data Analysis*. (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Jessor, Richard; Donovan, E. J.; & Costa, France M. (1991). *Beyond Adolescence Problem Behavior and Young Adult Development*. New York: Cambridge University Press.
- Kalat, James W. (1999). *Introduction to Psychology*. New York: Brooks / Cole.
- Mangrulkar, L., Whitman, C. V., & Posner, M. (2001). *Life skills Approach to Child and Adolescent Health Human Development*. Washington, DC: Education Development Center, Inc.
- Miller, M. (1998). *Self-assessment as a specific strategy for teaching the gifted Learning disabled*. Journal for the Education of the Gifted. 178-188.
- Rosenbaum, Michael. (1980, January). "A Schedule for Assessing Self-Control Behavior, Preliminary Finding," Behavior Therapy. 11: 109-121.
- Schumacker, R. E.: & Lomax R. G. (1996). *A beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. Mahwah, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates Publishers.